

Warszawa, 30.09.2022

Katarzyna Anna Włodarska

Nr albumu: 3742

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Wydział Filozofii Chrześcijańskiej

Instytut Psychologii

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt.

**Inwestycje partnerskie a wymiary przywiązania oraz nasilenie motywów Ja
w związkach osób heteroseksualnych i osób homoseksualnych**

Promotor: dr hab. Henryk Gasiul, prof. uczelni

Promotor pomocniczy: dr Jarosław Jastrzębski

Niniejsza rozprawa doktorska dotyczy strategii podwyższania satysfakcji i zaangażowania w związkach romantycznych. Jednym z podstawowych elementów życia społecznego człowieka są związki miłosne. Jeśli są zadowalające, to pozytywnie oddziałują na dobrostan, jakość życia i zdrowia tworzących je jednostek (Adamczyk, Segrin, 2015; Braithwaite, Delevi, Fincham, 2010; Czyżowska, Gurba, Czyżowska, Kalus, 2020; Dush, Amato, 2005; Kim, Hatfield, 2004; Miller, Hollist, Olsen, Law, 2013; Proulx, Helms, Buehler, 2007). Z kolei rozpadowi relacji romantycznych towarzyszy szereg negatywnych konsekwencji emocjonalnych i poznawczych (Donald, Dower, Correa-Velez, Jones, 2006; Lewandowski, Aron, Bassis, Kunak, 2006; Sbarra, 2006). Istotnym problemem badawczym jest więc poszukiwanie wskaźników, które przekładają się na stabilność relacji i ich wysoką jakość.

Jedną z najczęściej wymienianych w literaturze zmiennych, związanych ze stabilnością i jakością związków romantycznych, jest zaangażowanie (Cate, Levin, Richmond, 2002; Le, Dove, Agnew, Korn i Musto, 2010). Zaangażowanie definiowane jest jako subiektywny stan, zawierający poznawcze oraz emocjonalne komponenty, które bezpośrednio wpływają na szeroką gamę zachowań w ramach trwającej relacji (Rusbult,

Buunk, 1993). Jedną z najbardziej znanych koncepcji, w ramach której poszukuje się predyktorów zaangażowania, jest model inwestycji autorstwa Caryl E. Rusbult (1980, 1983). W modelu tym wymienia się trzy predyktory zaangażowania: satysfakcję z relacji (rozumianą jako nagrody i koszty), jakość dostępnych alternatyw dla obecnego związku oraz poziom inwestycji, czyli zasoby włożone w relację.

Model Rusbult dotyczy jedynie globalnego poziomu inwestycji. Autorka ta nie wyróżnia konkretnych rodzajów wkładu w związki romantyczne. Bruce J. Ellis (1998), opierając się na nurcie psychologii ewolucyjnej, stworzył więc swój autorski model inwestycji partnerskich. Ellis proponuje także odwrócenie funkcji, którą pełnią inwestycje w związkach miłosnych. Zgodnie z modelem Rusbult inwestycje danej osoby powodują podwyższenie jej zaangażowania w relację. W propozycji Ellisa natomiast, inwestycje służą zabezpieczeniu dostępu do zasobów energetycznych i reprodukcyjnych partnera. Opisane przez tego autora strategie inwestycyjne wynikają z problemów adaptacyjnych, z którymi mierzyli się nasi przodkowie. Ellis wyróżnia dziesięć strategii inwestycyjnych: inwestowanie pieniężne, ochrona fizyczna, proceptywność (gotowość) seksualna, oferowanie czasu, zorientowanie na przyszłość, szczerość, wyłączność seksualna, dobre relacje z rodziną partnera, otwartość/troskliwość oraz zainteresowanie partnerem w sytuacjach społecznych.

Istotnym problemem badawczym jest poszukiwanie zmiennych, które mogą wyjaśnić preferencje jednostek wobec konkretnych strategii inwestycyjnych. Jak wskazują badania, jedną ze zmiennych w sposób szczególny warunkującą funkcjonowanie w związkach romantycznych jest przywiązanie. Osoby o bezpiecznym stylu przywiązania lepiej funkcjonują w związkach romantycznych, a tworzone przez nie relacje są bardziej satysfakcjonujące, natomiast osoby przywiązane pozabezpiecznie gorzej radzą sobie z nawiązywaniem trwałych związków o wysokiej jakości (Collins i Read, 1990; Cooper, Totenhagen, McDaniel, Curran, 2017; Davila, Kashy, 2009; Hazan, Shaver, 1987; Kaźmierczak, Plopa, 2006; Kunce, Shaver, 1994; Liberska, Suwalska, 2011; Mikulincer, Nachshon, 1991; Stacker, Bursik, 2003; Tryjarska, 2017). Testowano również zależności pomiędzy przywiązaniem a inwestycjami w relacjach, głównie z wykorzystaniem modelu Rusbult. Unikanie negatywnie łączy się z wielkością inwestycji, natomiast lęk przywiazaniowy pozytywnie (Etcheverry, Le, Wu, Wei, 2013; Pistle, Clark, Tubbs, 1995). W jednym badaniu wykorzystano także pomiar inwestycji według Ellisa i dowiedziono, że unikanie lepiej przewiduje strategie inwestycyjne niż lęk (Tempelhof, Allen, 2008).

Jednakże nie tylko przywiązanie ma znaczenie dla funkcjonowania w relacjach romantycznych. Struktura Ja również reguluje zachowania w związkach miłosnych. Jak

pokazują badania znaczenie mają negatywne modele Ja, np. pod postacią niskiej samooceny (Matsushima, Shiomi, Kuhlman, 2000; Murray, Bellavia, Rose, Griffin, 2003; Murray, Holmes, Bellavia, Griffin, Dolderman, 2002; Murray, Holmes, Griffin, Bellavia, Rose, 2001), nadmiernie pozytywne modele Ja, np. narcyzm (Campbell, Foster, 2002; Campbell, Foster, Finkel, 2002; Foster, Shrira, Campbell, 2006; Peterson, DeHart, 2014), a także takie aspekty modelu self, jak np. jego klarowność (Lewandowski, Nardne, Raines, 2010; Parise, Pagani, Donato, Sedikides, 2019). Elementem struktury Ja, który, ze względu na swój motywacyjny charakter, w sposób szczególny może predysponować do pewnych działań w ramach związków romantycznych, są motywy Ja. Jak pokazują prowadzone do tej pory badania (Engel, Olson, Patrick, 2002), ten kierunek analiz wydaje się być obiecujący. Ponadto, przeprowadzone analizy teoretyczne wskazują na zasadność uwzględnienia w badaniu związków romantycznych dwunastu kategorii motywów Ja, wyróżnionych przez Gasiulę: przynależności, odpowiedzialności, bycia ważnym dla innych, rozumności, transcendencji, kompetencji, niezależności, wolności, bycia kimś znaczącym na tle innych, afirmacji Ja, prywatności, ochrony siebie.

Większość badań dotyczących problematyki związków romantycznych obejmuje jedynie pary osób heteroseksualnych. Nie można jednak pominąć innych konfiguracji, np. w postaci relacji tworzonych przez osoby homoseksualne. Związki te, jak wynika z literatury, pod pewnymi względami są podobne do relacji osób heteroseksualnych (Iniewicz, 2009; Kurdek, 2004; Roisman, Clausell, Holland, Fortuna, Elieff, 2008; Majka-Rostek, 2012; Mizielińska, Abramowicz, Stasińska, 2014), ale jednocześnie mają swoją specyfikę (Balsam, Beauchaine, Rothblum, Solomon, 2008; Balsam, Szymanski, 2005; Berger, 1990; Dupras, 1994; Elizur, Mintzer, 2003; Iniewicz, 2012; LaSala, 2000; Majka-Rostek, 2012; Mohr, Fassinger, 2006; Smith, Brown, 1997).

Celem prezentowanej rozprawy doktorskiej było więc ustalenie sposobów inwestowania w relacjach romantycznych osób heteroseksualnych i osób homoseksualnych. Sprawdzano również, czy wymiary przywiązania są predyktorami tych inwestycji oraz testowano mediacyjną rolę motywów Ja w tej zależności.

W badaniu wzięło udział 90 par osób heteroseksualnych, 35 par kobiet homoseksualnych oraz 33 pary mężczyzn homoseksualnych. Badanymi byli głównie młodzi dorośli ($M_{wiek} = 26,75$; $SD = 6,59$). Średnia długość związku we wszystkich badanych grupach to 34 miesiące ($SD = 28,16$). Badania były prowadzone online. Zastosowano następujące narzędzia badawcze: (1) Zrewidowana Skala Doświadczeń w Bliskich Związkach (*Experience in Close Relationships Questionnaire - Revised*) autorstwa Fraleya, Wallera

i Brennan (2000) w polskiej adaptacji Lubiewskiej i wsp. (2016) do badania niepokoju i unikania przywiązaniowego; (2) Kwestionariusz Motywów Ja autorstwa Gasiuła i Strusa (2018), mierzący dwanaście motywów Ja; (3) Skala Inwestycji Partnerskich (*Partner-Specific Investment Inventory*) autorstwa Ellisa (1998) w adaptacji Jastrzębskiego i Włodarskiej (2018) do pomiaru dziesięciu strategii inwestycyjnych. W tym kwestionariuszu badani najpierw oceniają inwestycje ze strony partnera, a następnie, na tych samych pytaniach, charakteryzują własne inwestycje; (4) Skalę Oceny Relacji (*Relationship Assessment Scale*) autorstwa Hendrick (1988) w polskim tłumaczeniu Śmiej (2018) do pomiaru satysfakcji; (5) podskalę zaangażowania ze Skali Modelu Inwestycji (*Investment Model Scale*) autorstwa Rusbult, Martza i Agnew (1998), również w polskim tłumaczeniu Śmiej (2018).

Pierwszym krokiem analiz było porównanie ze sobą mężczyzn heteroseksualnych i kobiet heteroseksualnych. Okazało się, że mężczyźni więcej od kobiet inwestują pod względem inwestowania pieniężnego oraz ochrony fizycznej. Kobiety heteroseksualne inwestują natomiast więcej pod względem otwartości/troskliwości, zorientowania na przyszłość, oferowania czasu oraz szczerości.

W kolejnym kroku do analiz włączono również osoby homoseksualne. Kobiety homoseksualne, podobne do kobiet heteroseksualnych, inwestują pod względem otwartości/troskliwości, oferowania czasu, szczerości, wyłączności seksualnej, zorientowania na przyszłość, zainteresowania partnerem w sytuacjach społecznych oraz tworzenia dobrych relacji z rodziną partnera, ale jednocześnie inwestują więcej od nich pod względem ochrony fizycznej, inwestowania pieniężnego oraz proceptywności seksualnej, w czym bardziej przypominają mężczyzn heteroseksualnych. Ponadto grupa kobiet homoseksualnych ma największy wkład w relacje pod względem ogólnego poziomu inwestycji. Mężczyźni homoseksualni natomiast inwestują podobnie do mężczyzn heteroseksualnych pod względem otwartości/troskliwości, oferowania czasu, szczerości, inwestycji pieniężnych oraz zainteresowania partnerem w sytuacjach społecznych, a mniej pod względem ochrony fizycznej oraz proceptywności seksualnej. Ponadto dla grupy mężczyzn homoseksualnych wykazano najniższy poziom inwestycji, zarówno pod względem ich ogólnego poziomu, jak i na kilku konkretnych strategiach – wyłączności seksualnej, zorientowania na przyszłość oraz tworzenia dobrych relacji z rodziną partnera.

W przewidywaniu inwestycji partnerskich największe znaczenie ma unikanie przywiązaniowe, które jest predyktorem większości strategii inwestycyjnych we wszystkich badanych grupach. Jednak u kobiet homoseksualnych zaobserwowano jednocześnie większą rolę niepokoju niż wśród pozostałych badanych. Z kolei motyw Ja nie są mediatorem

pomiędzy unikaniem a ogólnym poziomem inwestycji partnerskich. Wykazano jedynie mediację częściową dla kilku motywów – afirmacji Ja, bycia ważnym dla innych, kompetencji, ochrony siebie, odpowiedzialności, rozumności oraz wolności. Dodatkowo ustalono również, że postrzeganie przez daną osobę jej partnera jako wyżej inwestującego przewiduje wyższą satysfakcję i zaangażowanie tej osoby w relację.

Podsumowując, niniejsza praca doktorska pozwoliła na pogłębienie wiedzy dotyczącej strategii inwestycyjnych w związkach romantycznych oraz ich predyktorów, z uwzględnieniem różnic wynikających z płci i orientacji psychoseksualnej partnerów.

Słowa kluczowe: *inwestycje partnerskie, zaangażowanie, satysfakcja, wymiary przywiązania, motyw Ja, osoby heteroseksualne, osoby homoseksualne, związki romantyczne*

Katarzyna Anna Włodarska
Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw
Faculty of Christian Philosophy
Institute of Psychology

Summary of the doctoral dissertation entitled
**Partner-specific investment, attachment dimensions, and self-motives
in relationships of heterosexual persons and homosexual persons**

This doctoral dissertation deals with strategies to increase satisfaction and commitment in romantic relationships. One of the basic elements of human social life are love relationships. If they are satisfactory, they have a positive effect on the well-being, quality of life and health of the individuals who enter them (Adamczyk & Segrin, 2015; Braithwaite, Delevi, & Fincham, 2010; Czyżowska, Gurba, Czyżowska, & Kalus, 2020; Dush, & Amato, 2005; Kim & Hatfield, 2004; Miller, Hollist, Olsen, & Law, 2013; Proulx, Helms, & Buehler, 2007). At the same time, the breakdown of romantic relationships is accompanied by a number of negative emotional and cognitive consequences (Donald, Dower, Correa-Velez, & Jones, 2006; Lewandowski, Aron, Bassis, & Kunak, 2006; Sbarra, 2006). Therefore, an important research problem is the search for indicators that translate into the stability of relationships and their high quality.

One of the most frequently mentioned variables in the literature related to the stability and quality of romantic relationships is commitment (Cate, Levin, & Richmond, 2002; Le, Dove, Agnew, Korn, & Musto, 2010). Commitment is defined as a subjective state that contains cognitive and emotional components that directly influence a wide range of behaviors in an ongoing relationship (Rusbult & Buunk, 1993). One of the best-known concepts for the search for predictors of commitment is the investment model by Caryl E. Rusbult (1980, 1983), which lists three predictors of commitment: satisfaction with the relationship (understood as rewards and costs), the quality of available alternatives to the current relationship, and the level of investment, i.e. resources attached to a relationship.

The model proposed by Rusbult concerns only the global level of investment. She does not distinguish specific types of contributions to romantic relationships. Bruce J. Ellis (1998), using the approach of evolutionary psychology, created his own model of partner-

specific investment. Ellis also proposed to reverse the function of investment in love relationships. According to the Rusbult's model, a person's investments increase their involvement in the relationship, while in Ellis's proposal, the investments serve to secure access to the partner's social, physical and energetic resources. The partner-specific investments described by the latter result from the adaptive problems faced by our ancestors. Ellis distinguishes ten investment strategies: Expressive/Nurturing, Future-Oriented, Giving of Time, Sexually Proceptive, Monetary Investing, Honest, Physically Protective, Socially Attentive, Good Relationship with Partner's Family, and Not Sexualizing of Others.

Another vital research problem is the search for variables that can explain the preferences of individuals towards specific investment strategies. Research shows that attachment is one of the main variables that determine functioning in romantic relationships. People with a secure attachment style function better in romantic relationships, and the relationships they create are more satisfying, whilst those who are not securely attached are less able to establish long-lasting, high-quality relationships (Collins & Read, 1990; Cooper, Totenhagen, McDaniel, & Curran, 2017; Davila & Kashy, 2009; Hazan & Shaver, 1987; Kaźmierczak & Plopa, 2006; Kunce & Shaver, 1994; Liberska & Suwalska, 2011; Mikulincer & Nachshon, 1991; Stacker & Bursik, 2003; Tryjarska, 2017). The relations between attachment and investment were also tested, mainly using the Rusbult's model. Avoidance correlates negatively with the investment size, while attachment anxiety is associated positively (Etcheverry, Le, Wu, & Wei, 2013; Pistole, Clark, & Tubbs, 1995). One study also used Ellis's investment measurement and found that avoidance predicts investment strategies better than anxiety (Tempelhof & Allen, 2008).

However, it is not only attachment that is important for functioning in romantic relationships. Behavior in love relationships is regulated also by the model of the self. As research shows, negative self-models, e.g. in the form of low self-esteem (Matsushima, Shiomi, & Kuhlman, 2000; Murray, Bellavia, Rose, & Griffin, 2003; Murray, Holmes, Bellavia, Griffin, & Dolderman, 2002; Murray, Holmes, Griffin, Bellavia, & Rose, 2001), overly positive self-models, e.g. narcissism (Campbell & Foster, 2002; Campbell, Foster, & Finkel, 2002; Foster, Shrira, & Campbell, 2006; Peterson & DeHart, 2014), as well as aspects of the self-concept such as its clarity are important (Lewandowski, Nardne, & Raines, 2010; Parise, Pagani, Donato, & Sedikides, 2019). The self-motives are an element of the self-structure, which, due to its motivational character, may particularly predispose people to certain activities within romantic relationships (Engel, Olson, & Patrick, 2002). As shown by the research conducted so far, this direction of exploration seems to be promising. In addition,

it has also been theoretically legitimized that in the study of romantic relationships the inclusion of twelve self-motives distinguished by Gasiul (belonging, responsibility, being important to others, rationality, transcendence, competence, independence, freedom, being significant in comparison to others, self-affirmation, privacy, self-protection) should be taken into account.

Most of the research on romantic relationships covers only heterosexual couples. However, other configurations, e.g. in the form of relationships created by homosexual people, cannot be ignored. According to the literature, these relationships are in some respects similar to the relationships of heterosexual people (Iniewicz, 2009; Kurdek, 2004; Roisman, Clausell, Holland, Fortuna, & Elieff, 2008; Majka-Rostek, 2012; Mizelińska, Abramowicz, & Stasińska, 2014), but at the same time they have their own specificity (Balsam, Beauchaine, Rothblum, & Solomon, 2008; Balsam & Szymanski, 2005; Berger, 1990; Dupras, 1994; Elizur & Mintzer, 2003; Iniewicz, 2012; LaSala, 2000; Majka-Rostek, 2012; Mohr & Fassinger, 2006; Smith & Brown, 1997).

The aim of the presented doctoral dissertation was therefore to determine the ways of investing in romantic relationships between heterosexual persons and homosexual persons. It was also checked whether the attachment dimensions are predictors of these investments, and the mediating role of self-motives in this relationship was tested as well.

The study comprised 90 couples of heterosexual people, 35 couples of homosexual women and 33 couples of homosexual men. The subjects were mainly young adults ($M_{age} = 26.75$; $SD = 6.59$). The mean duration of the relationship in all study groups was 34 months ($SD = 28.16$). The research was conducted online. The following research tools were used: (1) Experiences in Close Relationships Questionnaire - Revised by Fraley, Waller, and Brennan (2000) in the Polish adaptation by Lubiewska et al. (2016) to study anxiety and attachment avoidance; (2) The Self-Motives Questionnaire by Gasiul and Strus (2018), measuring twelve self-motives; (3) Partner-Specific Investment Inventory by Ellis (1998) in the adaptation by Jastrzębski and Włodarska (2018) to measure ten investment strategies. In this questionnaire, the respondents first assess the partner's investments and then, using the same questions, characterize their own investments; (4) the Relationship Assessment Scale by Hendrick (1988) translated by Śmieja (2018) to measure satisfaction; (5) the engagement subscale from the Investment Model Scale by Rusbult, Martz, and Agnew (1998), also translated into Polish by Śmieja (2018).

The first step in the analyses was to compare heterosexual men and heterosexual women with each other. It was found that men invest more than women in terms of Monetary

Investment and Physical Protection. Heterosexual women, on the other hand, score higher on Expressive/Nurturing, Future-Oriented, Giving of Time and Honest strategies.

In the next step, homosexual persons were also included in the analyses. Homosexual women invest similarly to heterosexual women in terms of Expressive/Nurturing, Giving of Time, Honest, Not Sexualizing of Others, Future-Oriented, Socially Attentive and Good Relationships with Partner's Family, but at the same time invest more in terms of physical protection, monetary investment, and sexual proceptivity, in which they more closely resemble heterosexual men. Moreover, the group of homosexual women has the highest score on overall investment. On the other hand, homosexual men invest similarly to heterosexual men in terms of Expressive/Nurturing, Giving of Time, Honest, Monetary Investing, and Socially Attentive strategies, and less in terms of physical protection and sexual proceptivity. Moreover, for the group of homosexual men, the lowest level of investment was shown, both in terms of their overall level and in several specific strategies, that is Not Sexualizing of Others, Future-Oriented, and Good Relationship with Partner's Family.

Avoidance turns out to be the most important predictor of partner-specific investment. However, among homosexual women, in comparison to other groups, a greater role of anxiety was also observed. Self-motives, on the other hand, are not a mediator between avoidance and the overall level of partner-specific investment. Only partial mediation was shown for a few motives – self-affirmation, being important to others, competence, self-protection, responsibility, rationality, and freedom. In addition, it was also found that person's greater satisfaction and commitment in the relationship is predicted by perceiving one's partner as highly investing.

In conclusion, this doctoral thesis allows for deepening the knowledge of investment strategies in romantic relationships and their predictors, taking into account differences resulting from gender and psychosexual orientation of partners.

Key words: partner-specific investment, commitment, satisfaction, attachment dimensions, self-motives, heterosexual persons, homosexual persons, romantic relationships